

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Lempäälän kunta puoltaa kuntapohjaiseen työvoimapalvelumalliin siirtymistä. Lempäälän kunta haluaa kuitenkin nostaa esiin joitain huolia esitykseen liittyen. Suurin huolenaihe on, että kokonaisuutena tarkasteltuna tehdyn esityksen mukaan työvoimapalvelujen järjestämistehtävää ollaan tosiasiallisesti siirtämässä suurelta osin kuntien sijasta yhteistoiminta-alueille, mikä ei vastaa kuntien uudistukselle asettamia toiveita ja odotuksia.

Mallin heikkous on, että työttömyysetuuksien rahoitusvastuu (kannustin) ja tehtävien rahoitus tulisi jokaiselle kunnalle, mutta järjestämistehtävät

vastuineen vain järjestäjälle.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Rahoitusmalli

Kuntien järjestämisvastuulle siirrettävät työvoimapalvelut säädettäisiin kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta annetun lain mukaisiksi

valtiosuustehtäviksi. Kyseessä on kunnille uusi valtiosuustehtävä, johon myönnettäisiin täysimääräinen rahoitus. Kunnille siirtyvien tehtävien

kokonaiskustannus on arvioitu olevan noin 700 miljoonaa euroa. Lakiluonnoksen laskelmat on tehty vuoden 2019 kustannustoteutumien perusteella. Tähän vuoden 2019 toteutumaan perustuvia kustannuksia korottavat kuitenkin mm. toukokuussa 2022 käynnistyneen uuden asiakaspalvelumallin kustannukset, joiden suuruudeksi on arvioitu 70 miljoonaa euroa.

Esityksessä ehdotetaan palveluiden rahoituksen kohdentamista valtionosuuksien kustannuspohjaan pääasiassa kahteen kriteeriin perustuen. Tästä 70 prosenttia kohdentuisi työikäisen väestön (ikäryhmä 18–64-vuotiaat) ja 30 prosenttia laajan työttömyyden käsitteen perusteella, joka kattaisi sekä työttömät, että palveluiden piirissä olevat asiakkaat.

Työttömyysturvaetuuksien kompensatio korvattaisiin kunnille poikkileikkaustilanteen mukaisesti ja sen suuruutta ei esityksen mukaan tarkistettaisi myöhemmin. Vaarana on, että esitetty rahoitus- sekä työttömyysturvakustannusten kompensatiomalli luovat kuntien kustannuksiin vahvasti suhdanteista riippuvaisen mekanismin, etenkin työttömyysturvaetuuksien osalta. Poikkileikkaustilanteeseen perustuva kompensatio ei huomioi myöskään esim. väestön kasvun ja vähenemisen trendin aiheuttamaa vääristymää. Työttömyysturvaetuuksien kompensatiomallia tulisi tarkastella uudestaan.

Hyvinvointialueilla tulisi olla kannusteet monialaista tukea tarvitsevien asiakkaiden riittävien palvelujen järjestämiseksi ja näin ollen hyvinvointialueiden tulisi olla osavastuussa pitkään työttöminä olleiden työttömyysturvaan liittyvistä kustannuksista.

Lempäälän kunta edellyttää, että työllisyyspalvelujen järjestämiseen ja työttömyysturvan rahoitukseen luodaan vuosittain tarkasteltava malli, joka

ottaa huomioon työllisyyteen ja työttömyyteen vaikuttavat tekijät, ja näihin liittyvät muutokset sekä huomioi paremmin kasvavien kuntien tilanteet.

Näin valtiontalouden suhdanneriski ei siirry kuntiin. Lisäksi hyvinvointialueiden tulisi kantaa vastuu yhteisten asiakkaiden työttömyysturvan kustannuksista, jotta kannuste vaikeassa työmarkkinatilanteessa olevien työhön kuntouttavien palvelujen järjestämisestä olisi jatkossakin järjestämisvastuullisella toimijalla.

Palvelut

Lempäälän kunta katsoo, että palveluiden osalta lakiluonnos on varsin säilyttävä ja vastaa pääosin nykyistä TE-palvelujen lainsäädäntöä. Lempäälän kunta odottaa lähitulevaisuudessa toteutettavaa palvelujen kokonaisuudistusta, joka mahdollistaisi palveluiden ketterän ja räätälöidyn kehittämisen suhteessa muuttuviin asiakas- ja työmarkkinatilanteisiin. Palvelureformin yhteydessä tulisi välttää ylisääntelyä ja luottaa kannustavan rahoitusmallin ohjaamaan paikalliseen palvelumuotoiluun.

Esityksen mukaan kunta voisi järjestää yleisen toimivaltansa puitteissa myös muita palveluja, joilla edistetään työnhakijoiden työllistymistä, mutta

näihin ei myönnettäisi valtionosuutta. Lainsäädännössä tulee huomioida kuntien tapa rakentaa palvelut kuntaekosysteemissä yhdessä koulutuksenjärjestäjien, hyvinvointialueen sekä yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa. Kuntapalvelut tulisi rinnastaa valtion työllisyysmäärärahoihin tuotettaviin palveluihin ja nämä palvelut tulee lukea viralliseen aktivointiasteeseen ja kulukorvausmenettely tulee voida automatisoida. Palveluekosysteemin toimivuutta tulee myös tukea oikeudella vaihtaa palvelun kannalta olennaista asiakastietoa.

Muita huomioita

TE2024 uudistuksessa TE-henkilöstö siirtyy uuden työvoimaviranomaisen henkilöstöksi liikkeenluovutuksella. Esityksessä ei erikseen oteta kantaa siihen, millaiseksi muodostuu kuntien työllisyyspalveluiden nykyisen henkilöstön asema, jos järjestämisvastuu toteutuu vastuukuntamallin mukaisesti. Lempäälän kunta pitää tärkeänä, että hallituksen esityksessä kuvattaisiin kuntien työllisyyspalveluiden henkilöstön asemaa ja sitä koskevaa voimassa olevaa liikkeenluovutusta koskevaa lainsäädäntöä siinä tilanteessa, että järjestämisvastuu toteutuu vastuukuntamallilla. Tarvittaessa sääntelyä pitäisi tarkentaa siten, että myös kuntien henkilöstön siirto toteutetaan liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamismuutokset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyhteistyö:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

Esityksen mukaan vastuu työnhakijoille ja yrityksille ja muille työnantajille tarjottavista palveluista siirrettäisiin pääosin kuntien vastuulle. Kuntapohjaiseen työvoimapalvelumalliin siirtyminen on tavoiteltu muutos mutta esille nousee huoli siitä, että tehdyn esityksen mukaan tehtävää

ollaan tosiasiallisesti siirtämässä suurelta osin kuntien sijasta yhteistoiminta-alueille, mikä ei vastaa kuntien uudistukselle asettamia

toiveita ja odotuksia. Kokonaisuutena tarkastellen ehdotetussa ratkaisussa ei pohjimmiltaan vaikuta olevan kyse tehtävän siirtämisestä valtiolta

kuntien hoidettavaksi, vaan kuntapohjaisen alueellisen työvoimahallintotason perustamisesta.

Lempäälän kunta katsoo, että järjestämisvastuun, tarkoitukseen varattujen resurssien ja työttömyysturvan rahoitusvastuun tulisi olla samalla toimijalla

eli jokaisella kunnalla tulisi olla järjestämisvastuu palveluista. Järjestämis- ja rahoitusvastuun erottamisella toisistaan, pyrkimyksillä mahdollisimman

suuriin alueisiin ja ylisääntelyllä ei päästä hyödyntämään uuteen mallin oleellisesti liitettyä kuntakohtaista palveluekosysteemiä parhaalla mahdollisella tavalla. Uudistuksen tulisi mahdollistaa paikallisen palveluekosysteemin tuottama lisäarvo ja että lain tulisi mahdollistaa työllisyyden edistämisen kuntakokeiluissa onnistuneesti pilotoitu sopimusperustainen palvelujen toiminta- ja järjestämismalli.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- valtakunnalliset tavoitteet
- työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät
- alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut

Esityksen mukaan kuntia ohjaisivat työ- ja elinkeinoministeriö, KEHA-keskus ja ELY-keskus, minkä lisäksi kuntia valvoisi aluehallintovirasto. Esitetty malli ei ole Lempäälän kunnan mielestä tarkoituksenmukainen kunnallisen itsehallinnon näkökulmasta. Valvontamalli on perusteeton suhteessa kunnille siirrettäviin tehtäviin ja tilanteessa, jossa rahoitus ja järjestämisvastuu eivät ole samalla toimijalla.

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

Työnhakijan palveluprosessin esitetään vastaavan toukokuussa 2022 voimaan tullutta työnhakijan palveluprosessia (pohjoismainen työnhaun malli), joka muodostuu alkuhaastattelusta, täydentävistä työnhakukeskusteluista ja työnhakukeskusteluista. Työnhakijaksi ilmoittautumisen jälkeen työnhakijalle järjestetään mm. seitsemän keskustelua ensimmäisen kolmen kuukauden aikana. Palveluprosessi ei ole tarkoituksenmukainen suhteessa työllistymisen tavoitteisiin eikä asiakkaiden yksilöllisiin tarpeisiin.

Lempäälän kunta katsoo, että vaatimus intensiivisestä ja vahvasta palveluprosessista kaikille työnhakijoille on tarpeeton. Työnhakijaksi ilmoittautuessaan osa työnhakijoista on omatoimisia ja heillä on sekä riittävä ammatillinen osaaminen että työnhakutaidot itsenäiseen työllistymiseen.

Joustamattomaksi säännelty palveluprosessi estää henkilöresurssien kohdentamisen niihin kohtiin palveluprosessia, jossa se on palvelutarpeen ja työnhakijan kokonaistilanteen näkökulmasta vaikuttavinta ja tuloksekkainta. Sääntely vie myös asiakaspalvelussa työskenteleviltä osaajilta mielekkyyttä toimia työvoimaviranomaisen asiakaspalvelutehtävissä sekä edellytyksiä muodostaa luottamuksellisia asiakassuhteita, jos henkilöstöllä ei ole mahdollisuutta rakentaa työnhakijoiden palveluprosesseja tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Asiantuntijaorganisaatiossa tarkkaan määritelty asiakasprosessi vaikeuttaa osaavan työvoiman saatavuutta. Lisäksi palvelumalli rajoittaa kuntiin siirtyvän palvelujen rahoituksen ja henkilöstön käyttöä niihin toimiin, joilla syntyy vaikuttavuutta.

Lempäälän kunta katsoo, että kunnilla tulee jatkossa olla riittävä toimivalta palveluprosessien ja palvelujen sekä henkilöstön käytön tarkoituksenmukaisesta suuntaamisesta vaikuttaviin ja kannusteiden mukaisiin tehtäviin.

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
- kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli**
- **eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta**
- **ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta**
- **edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset**

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

Laki palkkaturvalain muuttamisesta;

Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki merityösopimuslain muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta. Laissa säädettäisiin työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoimintamallista ja nuorten matalan kynnyksen monialaisesta yhteispalvelusta. Ehdotuksen mukaan monialaisen tuen yhteistoimintamallin toimijoita olisivat työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos. Toimijoissa ei ole mainittu kuntaa.

Lakiluonnoksen 2 §:ssä esitetyn Työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoimintamallin toimijoiksi tulisi tunnistaa ne toimijat, joita henkilön palvelutarve edellyttää. Lempäälän kunta näkee tärkeänä, että pykälään tulisi osapuoliksi lisätä työllisyysviranomaisen, hyvinvointialueen ja Kelan lisäksi myös kunnat (esim. sivistys- ja nuorisopalvelut), joiden rooli on monien asiakkaiden palvelutarpeissa keskeinen. Kuntien rooli tulisi huomioida myös muissa luonnoksen yhteistoimintaa koskevissa pykälissä.

Nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelu tulisi kytkeä esitettyä tiiviimmin yhteen työllistymistä edistävän monialaisen tuen

yhteistoiminnan kanssa ja määrittää se saman johtoryhmän alaisuuteen. Nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelulla voisi kuitenkin olla oma sopimus pohjansa ja matalan kynnyksen, työllisyysstatuksesta riippumaton, asiakasprofiilinsa. Lailla tulisi myös säätää nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelussa käytettävästä tietojärjestelmästä ja mahdollistaa toimijoiden välinen asiakastiedonvaihto asiakkaan monialaisen palvelutarpeen niin vaatiessa.

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

-

Rinne Tuulia

Lempäälän kunta - kunnanhallituksen päätös 20.6.2022 § 149